

20 Ιουνίου 2013

«Πάντα χορηγεί το Πνεύμα το Άγιον»· Περί του Τρίτου Προσώπου της Αγίας Τριάδος

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Θεολογία και Ζωή](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Πρωτοπρ. Μιχαήλ Βοσκού

Η ημέρα της Πεντηκοστής χαρακτηρίζεται ως η γενέθλιος ημέρα της Εκκλησίας. Όχι βεβαίως γιατί δεν υπήρχε πριν από αυτήν την ημέρα η Εκκλησία. Η Εκκλησία, σύμφωνα με τους εκκλησιαστικούς Πατέρες και Διδασκάλους, προϋπήρχε στη βουλή και την πρόθεση του Θεού και αποτελεί την πρώτη κτίση και δημιουργία Του. Αναφέρεται σχετικά στον “Ποιμένα” του Ερμά. Ότι η Εκκλησία “πάντων πρώτη εκτίσθη· διά τούτο πρεσβυτέρα, και διά ταύτην ο κόσμος κατηρτίσθη”. Η αρχή της Εκκλησίας τοποθετείται στην πρώτη δημιουργία, τη δημιουργία του πνευματικού κόσμου, του κόσμου δηλαδή των Αγγέλων Ωστόσο κατά την ημέρα της Πεντηκοστής αρχίζει μια νέα περίοδος υπάρξεως της Εκκλησίας. Κατά την ημέρη της Πεντηκοστής και με την επιφοίτηση του Αγίου Πνεύματος στους Αποστόλους αρχίζει η ιστορική ζωή της Εκκλησίας επί της γης ως του ζωντανού Σώματος του Χριστού, που ζεί με τα χαρίσματα και την επενέργεια του Αγίου Πνεύματος.

Ολόκληρο το απολυτρωτικό έργο του Θεανθρώπου Ιησού Χριστού απέβλεπε ακριβώς σ’ αυτήν τη στιγμή, τη στιγμή της ελεύσεως του Αγίου Πνεύματος, τη στιγμή της εν είδει πυρίνων γλωσσών επιφοιτήσεως του Αγίου Πνεύματος επί τους Αγίους Μαθητάς και Αποστόλους. Πριν από το Πάθος Του ο Κύριος είχε πει στους Μαθητές Του, ότι τους συμφέρει να απέλθει ο Ίδιος, για να πέμψει προς αυτούς το Άγιο Πνεύμα το Πνεύμα της αληθείας. Και πριν από την Ανάληψή Του τους

παρήγγειλε να μή φύγουν από τα Ιεροσόλυμα αλλά να αναμένουν την κάθοδο του Αγίου Πνεύματος. Έτσι λοιπόν η ημέρα της Πεντηκοστής δεν είναι μονάχα η γενέθλιος ημέρα της Εκκλησίας, αλλά είναι ταυτοχρόνως και η κατ' εξοχήν ημέρα εορτασμού του Τρίτου Προσώπου της Αγίας Τριάδος, του Αγίου Πνεύματος. Η Δευτέρα μετά την Κυριακή της Πεντηκοστής, αλλά και ολόκληρη η εβδομάδα που ακολουθεί, είναι αφιερωμένες στο Πανάγιον και Ζωοποιόν Πνεύμα. Αναφέρεται στο Συναξάριο της Δευτέρας μετά την Πεντηκοστή ότι εορτάζουμε αυτό το πανάγιον και ζωοποιόν και παντοδύναμον Πνεύμα τον ένα της Τριάδος Θεόν, το ομότιμον και ομοούσιον και ομόδοξον τω Πατρί και τω Υιώ”.

Όταν απαγγέλλουμε το Σύμβολο της Πίστεως, ομολογούμε ότι πιστεύουμε «εις ένα Θεόν». Ο αληθινός Θεός όμως, στον Οποίον πιστεύουμε εμείς οι Χριστιανοί, δεν είναι ούτε το ακίνητον Εν του Αριστοτέλη ούτε οποιαδήποτε άλλη φιλοσοφική έννοια υπερβατικού Απολύτου, αλλά είναι κοινωνία Προσώπων. Θεός Τριαδικός. Χωρίς σε καμιά περίπτωση να μπορούμε να μιλήσουμε για τρεις θεούς, αφού τα τρία Πρόσωπα της Αγίας Τριάδος είναι ομοούσια έχουν δηλαδή μία και την αυτή ουσία, μιλούμε ωστόσο για τρία Πρόσωπα, για Θεόν Πατέρα, Θεόν Υιόν και Θεόν

Άγιον Πνεύμα. Τα τρία Πρόσωπα της Αγίας Τριάδος δεν αποτελούν τρόπους φανερώσεως του ενός Θεού στην Ιστορία, όπως εσφαλμένα ισχυριζόταν ο αιρετικός Σοβέλλιος, αλλά αποτελούν ιδιαίτερες Υποστάσεις, ώστε να μπορούμε να μιλούμε για Μονάδα εν Τριάδι και για Τριάδα εν Μονάδι. Ο Θεός, στον Οποίον πιστεύουμε, είναι Ένας κατά την ουσία η τη φύση και Τριαδικός κατά τα Πρόσωπα η τις Υποστάσεις.

Τα τρία Πρόσωπα της Αγίας Τριάδος έχουν, όπως είδαμε, μία και την αυτή ουσία. Επίσης οι ενέργειες τους είναι κοινές. Όμως διακρίνονται μεταξύ τους από ένα ιδιαίτερο γνώρισμα, το οποίο ονομάζεται στη θεολογική γλώσσα προσωπικό η υποστατικό ιδίωμα και το οποίο αναφέρεται στη μεταξύ τους σχέση. Έτσι λοιπόν ο Θεός Πατήρ είναι Εκείνος ο Οποίος γεννά προαιωνίως και αϊδίως τον Υιό και εκπορεύει προαιωνίως και αϊδίως το Άγιο Πνεύμα όντας η πηγή της θεότητας. Ο Θεός Υιός είναι Εκείνος ο Οποίος γεννάται προαιωνίως και αϊδίως από τον Πατέρα και το Άγιο Πνεύμα είναι Εκείνο το Οποίο εκπορεύεται προαιωνίως και αϊδίως από τον Πατέρα και μόνο από τον Πατέρα. Το προσωπικό η υποστατικό ιδίωμα του Πατρός είναι ως εκ τούτου η αγεννησία, του Υιού η εκ του Πατρός γέννηση και του Αγίου Πνεύματος η εκ του Πατρός εκπόρευση. Αυτήν τη σχέση των Τριών Προσώπων της Αγίας Τριάδος ανατρέπει εντελώς η παπική διδασκαλία περί του Filioque, η διδασκαλία δηλαδή περί της εκπορεύσεως του Αγίου Πνεύματος εκ του Πατρός και εκ του Υιού, μια διδασκαλία που εισήγαγαν οι Παπικοί και σ' αυτό το ίδιο το Σύμβολο της Πίστεως. Μ' αυτήν τη διδασκαλία ανατρέπεται ουσιαστικά η ισορροπία στις σχέσεις των Προσώπων της Αγίας Τριάδος, αφού το υποστατικό ιδίωμα του Πατρός αποδίδεται και στον Υιό, ενώ υποτιμάται σαφώς το Τρίτο Πρόσωπο της Αγίας Τριάδος, το Άγιο Πνεύμα σε σχέση με τον Πατέρα και τον Υιό, αφού Πατήρ και Υιός έχουν κάτι κοινό μεταξύ τους που δεν το έχει το Άγιο Πνεύμα.

Το Άγιο Πνεύμα χαρακτηρίζεται από τους εκκλησιαστικούς Πατέρες και Διδασκάλους ως η ψυχή της Εκκλησίας. Είναι Εκείνο που συγκροτεί ολόκληρο τον θεσμό της Εκκλησίας, όπως τονίζεται σ' ένα ιδιαίτερα γνωστό στιχηρό του Εσπερινού της Εορτής της Πεντηκοστής, από το οποίο πήραμε και τον τίτλο αυτού του κειμένου. Χωρίς την επενέργεια του Αγίου Πνεύματος και χωρίς τα χαρίσματά Του δεν μπορεί ούτε Εκκλησία να υπάρξει, ούτε Μυστήρια να τελεστούν, ούτε ομολογία πίστεως να γίνει, ούτε αγιότητα βίου να επιτευχθεί. Το Άγιο Πνεύμα είναι Εκείνο το Οποίο μίλησε και συνεχίζει να μιλά διά των Προφητών, Εκείνο το Οποίο χαριτώνει και φωτίζει τους αγίους ανθρώπους, τελειοί τους ιερείς και τα Μυστήρια που τελούνται από αυτούς, μεταβάλλει τον άρτο και τον οίνο σε Σώμα και Αίμα Χριστού, ώστε να μπορούμε να γινόμαστε σύσσωμοι και σύναιμοι Χριστού. Σε αντίθεση με την παπική εκκλησία, που, όπως είδαμε, υποβάθμισε σαφώς τη θέση του Αγίου Πνεύματος στην καθόλου εκκλησιαστική ζωή, στην Ορθόδοξη Εκκλησία

τα πάντα συντελούνται με την επίκληση του Αγίου Πνεύματος, τα πάντα επιτυγχάνονται με τη χάρη και την επενέργεια του Αγίου Πνεύματος.

Κλείνοντας αυτήν τη σύντομη αναφορά μας στο Τρίτο Πρόσωπο της Αγίας Τριάδος, θα πρέπει να τονίσουμε ότι ολόκληρη η ζωή και ολόκληρος ο πνευματικός αγώνας του Ορθοδόξου Χριστιανού αποσκοπεί στο ν' αποκτήσει τα χαρίσματα του Αγίου Πνεύματος, στο να γίνει δοχείο της χάριτος του Αγίου Πνεύματος· αποσκοπεί σε τελευταία ανάλυση στο να καταστήσει το γεγονός της Πεντηκοστής διαρκές βίωμα στη ζωή του.

Πηγή: Περιοδικόν «Παράκληση», Έτος 4ο, Τεύχος 18ο, Έκδοσις Ιεράς Μητροπόλεως Λεμεσού, Μάϊος-Ιούνιος 2004.